

KULDMUNA

NR 90

SEPTEMBER 2018

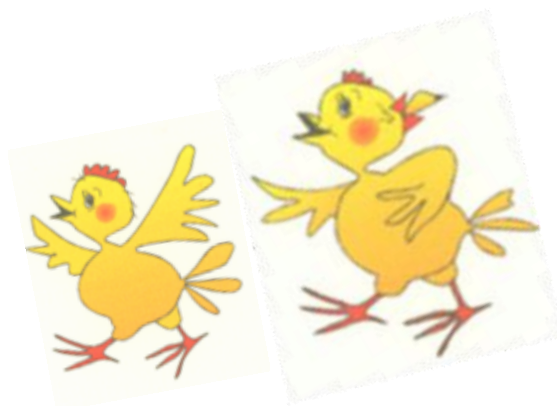
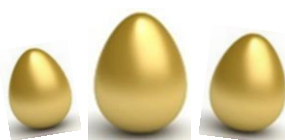

Sa loed Tabasalu Lasteaed Tibutare uudistelehte

SEPTEMBRIKUU KULDMUNAS:

- ✿ Kokkuvõte lastevanemate rahulolu küsitlusest 2018 aastal; lk 2
- ✿ 8-st rühmast tulnud lapsevanemate korduvad, arutamist vajavad ettepanekud ja tagasiside 2018 kevad rahulolu-uuringu põhjal; lk 7
- ✿ Keskkonnaharidus Tibutare Lasteaias; lk 15
- ✿ Kaasava hariduse personalikoolitusprojekt viis õpetajad Tartusse – Nõuandeid, kuidas toetada laste kõne arengut; lk 19
- ✿ Tibutare 7. rattaretk „Tunne oma koduümbrust“; lk 28
- ✿ „Jorupill Jonn“ ja teised laulud; lk 32
- ✿ Harku Valla lasteaedade laulupidu Tibutares; lk 34
- ✿ Tarkusepäeva hommik Tibutare Lasteaias; lk 37
- ✿ Krõllide tegemised; lk 41
- ✿ Tibude tegemised; lk 42
- ✿ Muumide tegemised; lk 48
- ✿ Nakside tegemised; lk 51
- ✿ Meie pere sünnipäevalapsed; lk 58

Kokkuvõte lastevanemate rahulolu küsitlusest 2018 aastal

Igal kevadel ootame lastevanemate mõtteid ja tagasisidet möödunud õppeaasta tulemuslikkusele ja ideid, ettepanekuid algavale õppeaastale. Oleme teinud ka statistikat vastanute osas. Viimase 5 aasta statistika on järgmine:

- 2014 aasta vastanuid 97 peret (55,11 % peredest)
- 2015 aasta vastanuid 95 peret (53,97 % peredest)
- 2016 aasta vastanuid 114 peret (65,5 % peredest)
- 2017 aasta vastanuid 93 peret (54,7 % peredest)
- 2018 kevad vastanuid 115 peret (76,7 % peredest)

Oleme väga tänulikud kõigile kaasamõtlejatele ja tagasisidestajatele. Eriti tänulikud oleme tunnustuste, arvamuste ja ettepanekute eest, mida üheskoos arutame nii personali kui ka vanematega nõupidamistel ja püüame arvestada lasteaia arendamisel uuel perioodil.

Rahulolu küsitluse kokkuvõte võrdluses olulistest küsimustes.

Rühm	Suhted Koostöö lasteaias	Õppe- kasvatustöö ja	Info liikumine Kasvukeskkond Maine
Naksid 4-5 aastased Vastajaid: 22	<ul style="list-style-type: none"> • Laste vahelised suhted 100% väga rahul või rahul. • Laste ja personalivahelised 100% väga rahul või rahul. • Koostöö perega 95,5% väga rahul või rahul. • Koostööhoolekoguga 95,2% väga rahul või rahul (<i>kes ei omanud seisukohta arvestatud rahulolevaks</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • Õppekasvatustöö kvaliteediga 100% väga rahul või rahul. 	<ul style="list-style-type: none"> • Info liikumisega rahulolu 100% väga rahul või rahul. • Rahulolu rühmaruumidega 95,2% väga rahul või rahul. • Rahulolu õuealaga 85,7% väga rahul või rahul. • Üldine rahulolu lasteaia 100% väga rahul või rahul.
Krõllid 4-5 aastased Vastajaid: 8	<ul style="list-style-type: none"> • Laste vahelised suhted 87,5% väga rahul või rahul. • Laste ja personalivahelised 87,5% väga rahul või rahul. • Koostöö perega 87,5% väga rahul või rahul. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õppekasvatustöö kvaliteediga 87,5% väga rahul või rahul. 	<ul style="list-style-type: none"> • Info liikumisega rahulolu 100% väga rahul või rahul. • Rahulolu rühmaruumidega 100% väga rahul või rahul. • Rahulolu õuealaga 50% väga rahul või rahul.

	<ul style="list-style-type: none"> • Koostööhoolekoguga 87,5% väga rahul või rahul (<i>kes ei omanud seisukohta arvestatud rahulolevaks</i>) 		<ul style="list-style-type: none"> • Üldine rahulolu lasteaiaga 87,5% väga rahul või rahul.
Tibud 5-6 aastased Vastajaid: 15	<ul style="list-style-type: none"> • Laste vahelised suhted 92,3% väga rahul või rahul. • Laste ja personalivahelised 100% väga rahul või rahul. • Koostöö perega 92,3% väga rahul või rahul. • Koostööhoolekoguga 92,4% väga rahul või rahul (<i>kes ei omanud seisukohta arvestatud rahulolevaks</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • Õppekasvatustöö kvaliteediga 100% väga rahul või rahul. 	<ul style="list-style-type: none"> • Info liikumisega rahulolu 76,9% väga rahul või rahul. • Rahulolu rühmaruumidega 84,7% väga rahul või rahul. • Rahulolu õuealaga 76,9% väga rahul või rahul. • Üldine rahulolu lasteaiaga 92,3% väga rahul või rahul.
Mikid 5-6 aastased Vastajaid: 10	<ul style="list-style-type: none"> • Laste vahelised suhted 90% väga rahul või rahul. • Laste ja personalivahelised 100% väga rahul või rahul. • Koostöö perega 100% väga rahul või rahul. • Koostööhoolekoguga 100% väga rahul või rahul (<i>kes ei omanud seisukohta arvestatud rahulolevaks</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • Õppekasvatustöö kvaliteediga 90% väga rahul või rahul. 	<ul style="list-style-type: none"> • Info liikumisega rahulolu 100% väga rahul või rahul. • Rahulolu rühmaruumidega 100% väga rahul või rahul. • Rahulolu õuealaga 100% väga rahul või rahul. • Üldine rahulolu lasteaiaga 100% väga rahul.
Muumid 6-7 aastased Vastajaid: 18	<ul style="list-style-type: none"> • Laste vahelised suhted 81,3% väga rahul või rahul. • Laste ja personalivahelised 81,3% väga rahul või rahul. • Koostöö perega 87,5% väga rahul või rahul. • Koostööhoolekoguga 87,5% väga rahul või rahul (<i>kes ei omanud seisukohta arvestatud rahulolevaks</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • Õppekasvatustöö kvaliteediga 87,6% väga rahul või rahul. 	<ul style="list-style-type: none"> • Info liikumisega rahulolu 87,6% väga rahul või rahul. • Rahulolu rühmaruumidega 81,2% väga rahul või rahul. • Rahulolu õuealaga 75% väga rahul või rahul. • Üldine rahulolu lasteaiaga 93,7% väga rahul või rahul.

<p>Sipsikud 6-7 aastased Vastajaid: 13</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Laste vahelised suhted 100% väga rahul või rahul. • Laste ja personalivahelised 100% väga rahul või rahul. • Koostöö perega 91,7% väga rahul või rahul. • Koostööhoolekoguga 100% väga rahul või rahul (<i>kes ei omanud seisukohta arvestatud rahulolevaks</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • Õppekasvatustöö kvaliteediga 100% väga rahul või rahul. 	<ul style="list-style-type: none"> • Info liikumisega rahulolu 83,4% väga rahul või rahul. • Rahulolu rühmaruumidega 91,7% väga rahul või rahul. • Rahulolu õuealaga 83,3% väga rahul või rahul. • Üldine rahulolu lasteaiaga 100% väga rahul või rahul.
<p>Kiisud 3-4 aastased Vastajaid: 15</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Laste vahelised suhted 100% väga rahul või rahul. • Laste ja personalivahelised 100% väga rahul või rahul. • Koostöö perega 100% väga rahul või rahul. • Koostööhoolekoguga 84,7% väga rahul või rahul (<i>kes ei omanud seisukohta arvestatud rahulolevaks</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • Õppekasvatustöö kvaliteediga 100% väga rahul või rahul. 	<ul style="list-style-type: none"> • Info liikumisega rahulolu 100% väga rahul või rahul. • Rahulolu rühmaruumidega 100% väga rahul või rahul. • Rahulolu õuealaga 100% väga rahul või rahul. • Üldine rahulolu lasteaiaga 100% väga rahul või rahul.
<p>Piilud 3-4 aastased Vastajaid: 24</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Laste vahelised suhted 90,9% väga rahul või rahul. • Laste ja personalivahelised 100% väga rahul või rahul. • Koostöö perega 82,7% väga rahul või rahul. • Koostööhoolekoguga 90,9% väga rahul või rahul (<i>kes ei omanud seisukohta arvestatud rahulolevaks</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • Õppekasvatustöö kvaliteediga 100% väga rahul või rahul. 	<ul style="list-style-type: none"> • Info liikumisega rahulolu 90,5% väga rahul või rahul. • Rahulolu rühmaruumidega 95,5% väga rahul või rahul. • Rahulolu õuealaga 66,6% väga rahul või rahul. • Üldine rahulolu lasteaiaga 95,5% väga rahul või rahul.
<p>Kokku vastanuid 125</p>			

Kokkuvõtteid tehes näeme, et tulemused on head. 8 rühma vanemate keskmine rahulolu lasteaia õppekasvatustegevuste ja tulemustega on **98,2%**.

Siin kohal aga väike kokkuvõte rahulolu uuringu tulemustest Tibutarees tervikuna.

Rahulolu uuriti kõigi arengukava valdkondade kohta, sest tulemustest lähtuvalt analüüsime 2018- 2021 arengukava eesmärkide täitmist ja kavandame edaspidist arendustegevust.

Osad uuringu kriteeriumid on ka arengukava eesmärkide tulemusnäitajateks, mida võrdleme 4 aasta lõikes. Arengukava tulemusnäitajate täitmine olulistest küsimustes 2018 aastal on järgmine:

**LV- lapsevanem / P- personal*

Arendus- valdkond	Alavaldkond	Rakendamine	Kriteeriumi täitmise % rahulolu uuringu põhjal 2018 LV/P*
1. Õpikäsitus	Metoodika	Rühmas on laste vahel head suhted	92,7/-
		Saan rühmaõpetajatelt infot oma lapse arengu kohta, arenguvestlus toetab lasteaia ja pere koostööd	95,4/-
		Hindan rühmas läbi viidavate õppetegevuste kvaliteeti, olen rahul õppe-ja kasvatustöö tegevuste ja tulemustega	96,4/-
		Olen rahul oma teadmistega lasteaias toimuvatest õppetegevustest (nädalaplaan, õpetajalt saadav teave)	90/-
		Meie lasteaia süvasuundadeks on terviseedendus ja väärtuskasvatus (k.a. sotsiaalsete- ja õpioskuste programm Samm-Sammult) ja kunstiõpetus. Nende suundade rakendamisega olen rahul.	88,2/95,9
	Õpetajate professionaalne tase	Laste ja rühmaõpetajate (k.a õpetaja abi) vahel on head suhted	96,4/83,3
		Rühmaõpetajad on minu ja mu lapse jaoks alati olemas	75,4/-
		Minu lapse rühmaõpetajad on professionaalsed ja teevad oma tööd pühendunult	97,3/-

		Hindan erialaspetsialistide (muusika-, liikumis-, kunstiõpetaja) tehtavat tööd	97,2/-
	Personalijuhtimine	Kvalifikatsiooninõuetele vastavad pedagoogid	100
		Aasta jooksul töölt lahkunud: pedagoogid, teised töötajad	4
		Aasta jooksul täiendkoolitustel osalenud pedagoogid	100
		Personali rahulolu kaasamisega	87,5
		Personali rahulolu arengu toetamisega	83,4
		Personali rahulolu motiveerimise ja tunnustamisega	87,5
		Koolituskogemuste tutvustamine kolleegidele	100
		Majasiseste lahtiste tegevuste või sisekoolituse korraldamine kolleegidele, külalistele	100
	2. Visioon	Visioon	Rühmaõpetajate käitumine on lastele eeskujuks
Meie lasteaia põhiväärtuseks olevad hoolivus, avatus, koostöö, tervislikkus, traditsioonide austamine on kõikide oluliste huvigruppidega toimivad			91,9/95,9
Meie lasteaia süvasuundadeks on terviseedendus ja väärtuskasvatus (k.a. sotsiaalsete- ja õpioskuste programm Samm-Sammult) ja kunstiõpetus. Nende suundade rakendamisega olen rahul			88,2/95,9
Huvigruppide üldine rahulolu lasteaia juhtimisega ja toimimisega			84,5/91,7
Analüüsi tulemused on võetud aluseks uute eesmärkide püstitamisel			72,6/-
Olen nõus, et Tabasalu lasteaed Tibutare on väga hea lasteaed			96,4/95,8
Kaasamine ja partnerlus		Hoolekogu toetab lasteaia arengut ja suudab mõjutada lasteaias toimuvat	92,7/87,5
		Rahulolu korraldatud ühiste tegemistega peredele (traditsioonide väärtustamine); Meie lasteaia traditsioonid toetavad meie lasteaia kultuuri (personal);	92,8/91,7
		Lasteaed on avatud igakülgsele koostööle lapsevanematega	87,3/87,5

	Meeskonna kujundamine ja	Tibutare lasteaias on toetav eestvedamine, hooliv ja hästi koostöövõimeline meeskond	-/95,8
3. Õpikeskkond	Taristu	Olen rahul rühmaruumidega	92,7/79,2
		Lasteaial on olemas õppe- ja kasvatustegevuseks vajalikud lapsed arendavad vahendid	87,9/87,5
		Rühmas on olemas lapse arengut toetavad mänguasjad, õpikeskkond toetab arengulist-mängulist õpet	96,4/87,5
		Lasteaia õueatraksioonid pakuvad lastele piisavalt tegevust	79,8/87,5
	Tervisekaitse ja turvalisus	Lasteaia territoorium ja rühmaruumid on lastele turvalised	90/100
		Olen rahul lasteaia toitlustamisega	89,1/91,6
		Minu laps sööb lasteaias pakutavaid toite ja saab kõhu täis.	81,8/82,7
	Tugiteenused	Iga lapse individuaalsust ja arengu vajadusi toetatakse professionaalselt (vajadusel individuaalne õpe õpetajaga, õppimine väikegrupis, HEV lastele vajalik tugi ja õpetajate nõustamine)	73,6/73,9
		Olen rahul logopeedi toetava tegevusega lapse arendamisel	90/-

8-st rühmast tulnud lapsevanemate korduvad, arutamist vajavad ettepanekud ja tagasiside 2018 kevad rahulolu-uuringu põhjal.

<u>Suhetest ja koostööst lasteaias veel..</u>	Lasteaia pedagoogilise nõukogu seisukoht
Suhted on läbivalt head. Osad soovivad rohkem ühisüritusi, teised rohkem rühmaüritusi.	Meiega ollakse rahul, personali suhtlemine on lastele positiivseks eeskujuks. Koostöötegemised arutatakse igas rühmas läbi rühmakoosolekul ja lepatakse kokku, kui palju ja millised on konkreetsed ühised ettevõtmised rühmas.

Infoliikumise parendamiseks lasteaia ja vanemate vahel soovitan:	
<p>Soovitakse rohkem infot laste tegemiste kohta: mis teevad-õpivad, kus käivad, fotod tegevustest; neid üritusi, mis pole nädala meeldetuletuses-ülemajalised, ei tule meelde, võiks lisada nädala kokkuvõttesse kõik järgmise nädala lapsega seotud sündmused, regulaarne ülevaade õpitust. Nädalavahetusel ei tahaks saada kirju lasteaiast- juhtkonna poolt. (3+2+1+2+2).</p>	<p>Vanemate läbiv ootus on, et infot saadavad õpetajad e-postile ja seinal on ka meeldetuletus. Vahel laps on puudunud ja siis ei jõua seinal olev info vanemani. Iga reede tuleb naginii saata Samm-sammult kodukiri, millele tuleb siis uuest aastast lisada väike kokkuvõte, mida õpiti ja tehti (tore, kui on fotolink lisada, Aili õpetab tegema) ja mis toob kaasa uus nädal.</p>
<p>Nädala menüü iga nädal e-postile</p>	<p>Nädala menüü on kodulehel iga nädal olemas kohe esilehel. Paljud vanemad kurdavad, et tuleb liialt palju infot lasteaiast e-postile. Seega palume vaadata kodulehelt.</p>
<p><u>Olen märganud terviseedenduse ja väärtuskasvatuse mõju järgmises:</u></p>	
<p>Laps küsib terviseampsu ka kodus, laps on harjunud sööma juurvilju, räägib õhinal lasteaiast saadud tarkuste üle, kuidas hammaste eest hoolitseda. Lapsel on välja kujunenud kätepesemise harjumus, soov hästi käituda ja oskus teisi lohutada. Laps teab, mis on tervislik toit ja toidupüramiid</p> <p>Rõõmustab kui näen nädalakirjast, mis teemasid lapsed on õppinud väärtuskasvatusest. laps teab, kui tervislik on sport, millised toidud kasulikud, millised kahjulikud. laps teab palju Eesti pühasid ja on EV 100 raames palju Eestist õppinud- kodumaa armastus kui väärtus. laps oskab märgata, kui keegi on tänaval prügi maha visanud ja teab, et nii ei peaks tegema (keskkonnahoid kui väärtus). laps kasutab tihti vanasõnu ja oskab neid mõtestada. Kui oli lastele esmaabi õpe, siis tuli koju ja tegi kõik vanemate peal järgi, sama suuhügieeniõpetuse järel- ära unusta keelt pesta.</p> <p>Lasteaias pannakse suurt rõhku sotsiaalsete oskuste arendamisele. Inimlik suhtlus laste, õpetajate ja vanemate vahel, kellelegi ei vaadata ülalt alla. Lapsed oskavad avalikus kohas käituda, mida on kommenteerinud ka kõrvalised inimesed majavälistel üritustel. Laps on teistele lastele väärtuskasvatuse õpetust jaganud. teinud tähelepanekuid, kui on näinud ebasobivat käitumist. Hambapesul ja prügi sorteerimisel hoiavad lapsed kodus pingsalt silma peal, et vanemad teeksid ikka õigesti. tihti arutab laps kas see või teine toit on tervislik. Lapsel on koju tulles üldiselt väga palju uusi teadmisi ning tahab neid ka teistega jagada. Laps oskab seoseid luua.</p>	
<p>Minu täiendavaid mõtteid, ettepanekud õppe- ja kasvatusgevuse kohta ja terviseedenduse, väärtuskasvatuse arendamiseks:</p>	
<p>Läbivalt erinevates rühmades ollakse väga rahul.</p>	<p>Ürdiaia mõte on hea, kevadistel talgutel võiks kastid rajada. Tibutares on lastele mobiilne köök- lapsed saavad selle rühma ja küpsetavad</p>

<p>Ilmade soojenedes võiksid paljud tegevused kolida terrassile ja õue. Seal saab ka edukalt joonistada, voolida, võimelda, ka süüa.</p> <p>Iga vanem võiks aasta jooksul ühel päeval õpetajal abiks olla, tekiks reaalne ülevaade lasteaia toimuvast ja oleks õpetajale abiks, nii saadakse aru, millised imeinimesed on õpetajad, et suudavad ohjata ja arendada seda väänikute kampa.</p> <p>Väga meeldib, et lastega käiakse metsas matkamas ja väljasõitudel- see kõik on lapse jaoks väga arendav. Erinevatest rühmadest ettepanekuid õppetöö rikastamise osas: nukufilmi tegemise koolitus (Kiisude 1 vanem- võiksime uurida); kasvatada oma ürdiaed- 2-s rühmast, väljaspool kunstiklassi kunstiprojektid, vaikuseminutid kui projekt, võtta vanematelt ettepanekuid julgelt vastu õppetöö rikastamiseks, erinevad projektõpped- kiideti Sipsikute meediaprojekti.</p>	<p>ka, nii kui õpetajad soovivad. Vaikuseminutite õppeharjutused on igas rühmas olemas ja muusikaõpetaja on ka läbinud antud koolitusi ja teadmisi jaganud teiste õpetajatega.</p> <p>Pidevalt toimuvad lastele väljasõidud, mänguasju tellivad ja valivad õpetajad ise, lisaks on õppeklass arendavaid mängu täis- rohkem sinna lihtsalt ei mahu. On olemas ka kaasaegsed digividinad) saavad kasutada kõik rühmad) ja robotikaseadmed, mida vanem rühm hakkab aktiivselt kasutama (oleme HITSA projektivooru raames saanud 3-l aastal).</p>
<p><u>Ettepanekuid lasteaia tugisüsteemide paremaks rakendamiseks:</u></p>	
<p>Logopeedi toega ollakse rahul, 3-4 aastaste mõned vanemad on mures, et ei ole veel logopeedilisele toele saanud.</p>	<p>Meie logopeed vaatab kõik lapsed augustis ja septembri alguses üle, et kaardistada endale laste vajadused. 3-4 aastaste laste kõne on arengufaasis ja reeglina logopeed ei sekku veel. Meie praktika näitab, et kui logopeedilist tuge saavad 30-50 last 4 aasta jooksul, siis lasteaialõpetamisel saab koolivalmiduskaarti kirjutada 1-3 lapsele, et koolis võiks jätkuda logopeediline tugi. Seega enamusi lapsi saab lasteaiaees keele ja kõne probleemid korda ja see, et teie laps ei saa kohe esimesel aastal logopeedi tegevustesse, ei ole tema töökoormuse küsimus. Vanemale nõuandeks- meie logopeed on tööl 4 päeva nädalas (v.a. neljapäev) ja alati valmis vanemat nõustama, kui muret on. Logopeedi kontakt kodulehel ilusasti olemas.</p>

<p>Ettepanekuid on tehtud nii eripedagoogi kui sotsiaalpedagoogi palkamiseks.</p>	<p>Eripedagoogi otsime kevadest saadik, kahjuks keegi pole töökuulutustele vastanud. Mõned mõtted on veel isiklike sidemeid kasutades otsida inimest. Seega kõigile palvele, aidake eripedagoogi otsida!</p> <p>Sotsiaalpedagoog tegeleb eelkõige hätta jäänud perede nõustamisega, mis rolli Harku vallas täidavad vallavalitsuse sotsiaalosakonna töötajad. Samuti on meil võimalus jätkuvalt Harku Vallavalitsuse toel kutsuda majja lapsi vaatama, õpetajaid ja vanemaid nõustama psühholoog, eripedagoog või laste psühhiaater. Igal aastal oleme ka antud võimalust kasutanud.</p>
<p><u>Minu ettepanekud, mõtted huviringide osas:</u></p>	
<p>Huviringide sisu ja valikuga on valdavalt kõik vanemad rahul. Mõned vanemad olid küll õnnelikud, et Judo tuli majja, aga murelikud, et liiga palju lapsi seal koos-samas väitsid nii vanemad kui ka meie, et Lauri sai laste rohkusega hakkama ja trenn toimis väga hästi).</p>	<p>Jätkame samade huviringidega- huviringide info peab jõudma ringijuhtidelt vanemani, lasteaed ei suuna nende tööd vaid pakub ruumirenti. Kull on olemas kõikide huviringide kontaktid lasteaia kodulehel ja rühmade stendidel. Enamus huviringidesse registreerimise lehed on juba rühmades olemas, Judo alustab praeguse seisu järgi oktoobris.</p> <p>Judole oleme tekitanud teise aja veel – neljapäeva õhtul kell 17.05 (peale aeroobikat). Kõik oleneb nüüd sellest, kas klubile ja Lauri Neebelile see ka sobib. Lauri on lubanud lasteaiale alustada taas oktoobrist ja tema lõpetabki aprilli lõpus (ka meid ei teavitatud sellest eelmisel aastal ette- loomeinimese eripära vist).</p> <p>Rohkem huviringe meie majja ei mahu, lihtsalt ruumide ja laste rohkuse pärast, on kõik ruumide ajad ammendatud ja kõige olulisem on ikka, et laps saaks õppekavast tuleneva kätte.</p>
<p>Minu täiendavaid mõtteid seoses laste kasvukeskkonnaga (tähelepanekud turvalisuse osas), toitlustamine:</p>	
<p>Lasteaia väravate riivid jäetakse vanemate poolt lahti- lapsed saavad nii territooriumilt lahkuda.</p>	<p>Palun igal rühmakoosolekul see üle rääkida!</p>
<p>Lasteaia ümbruses, kus õueala liiklusmärk autod sõidavad kiiremine.</p>	<p>Palun ka see üle rääkida, sest enamus on need meie oma vanemad, kes lasteaia tänavat</p>

	<p>kasutavad. Lasteaia poolt on koostöös Harku vallavalitsusega saadud liiklusmärk Lasteaia tänavale kõõgi kaubaukse vastu, mis keelab mõlemal pool parkimist- seega ei peaks seal enam liikumisseisakuid tekkima.</p>
<p>Toitlustamine: vähem piimatoite ja püreesuppe, võileibadele peale määrete asemele sink, juust, tomat, kurk. suhkrul asemel pakkuda mett.</p> <p>Samas väga paljud ka kiitsid meie toitlustamist ja et lapsele väga meeldivad meie toidud. Soovitakse, et ikka jätkuvalt jätkuks ressursi oma kööki töös hoida!</p>	<p>Kõik toitlustamise ettepanekud arutatakse läbi lasteaia tervisenõukogu poolt ja võetakse vastavad otsused vastu.</p> <p>Juba praegu on meil nii, et kokad ei suhkrusta ise teed vaid rühmas on olemas pruun suhkur ja mesi ning lapsel alati võimalus üldse mitte midagi joogi sisse lisada.</p>
<p>Laste õueala: jätkuvalt on enamus rühmades välja toodud, et vähe atraktsioone, rattatee ja rattaga sõitmise teema- suured rattad, lasteaia tee poolne hoovi rattatee kasutamine.</p> <p>Tehti ettepanek, et Lasteaia tn poolsel alal pakud võiks ära likvideerida- ohtlikud (teeme seda, praegu oleme katkised otsad lihtsalt maha saaginud. Kuna see suurem töö -postid betoneeritud- siis kevadel võtame ette nende likvideerimise).</p>	<p>Palun koosolekul veelkord selgitada järgmisi teemasid:</p> <p>Igal aastal oleme välja vahetanud ohtlikke atraktsioone või selle osi (näiteks sept teises pooles lähevad väljavahetamisele seikluspargi 2 posti, mis läheb maksma ligi 2000 eurot). Kahel viimasel aastal on lisandunud mõlemal aastal 2 uut atraktsiooni ja ka järgmise 4 aasta jooksul (vt asutuse arengukava lasteaia kodulehel) on kavandatud täiendavate atraktsioonide lisandumine. Lasteaia hoov ei ole seikluspark, seal toimuvad ka õue liikumistegevused ja liigub korrakauni 173 last- seega ratastega sellise massi sees ja atraktsioonide vahel sõitmine ei ole mõistlik (ei toimu isegi seiklusparkides nii). Rattaga tuleb sõita kergliiklusteel ja selleks on Harku vallas palju võimalusi. Lapsed isegi siis, kui ratas kaasas, sõidavad 5 min ja siis loobuvad, sest see ei ole tore nii piiratud. Üle-eelmine aasta renoveeris vallavalitsus lasteaia jalgrattatee ja teisel pool maja jalgrattatee osas tegid õpetajad ise otsuse, et seal suuremad rattad ei sõida. Meie ülesanne on tagada kõigi laste ohutus ja nii kui õpetaja näeb, et ratta suurus või sõidustiil võib olla ohtlik talle endale või teistele, on tal õigus keelata sõitmine ja seda tulebki lapsel ja vanemal aktsepteerida.</p> <p>Lasteaia kõrval on TUI pargis vägev ronila, mida meie rühmad ka aeg-ajalt kasutavad ja seda saavad teha ka vanemad õhtuti lastega koju</p>

	<p>minnes- lisaks kuni 11 tunnisele lasteaiapäevale vajab laps ka kvaliteetaega oma vanematega- ja see ei ole etteheide vaid kohati muretunne.</p> <p>Mänguväljaku läbimõelduma lahenduse teema oli eelmisel õppeaastal ka lasteaia hoolekogule antud aruteluteema. Hoolekogu ja õpetajate soovidest lähtuvalt sai koostatud uus arengukava ja mänguväljaku arendamiskava.</p>
<p><u>Lasteaiaelus on olnud sel aastal kõige meeldivam:</u></p>	
<p>Vanemad töid välja enamus meie toredaid ühisettevõtmisi ja rühma sündmusi. Kiideti isade- ja emadepäeva tegemisi, jõulupidusid, lasteetendusi, mis lasteaeda külastanud ja laste poolt õpitud etendusi, põnevaid väljasõite, matkasid- eriti meeldis Miniloomaia- Kuriste talu külastus, meisterdamisõhtu, väga vahva nõidade pidu, lillede istutamine ja Tibutare tammiku sündmused- lapsel alati sära silmades sealt möödudes, ikkagi enda istutatud lilled, suurepärase idee Tibutare regilaul EV 100 sünnipäevaks, jõululaat oli tore. Lastele on meeldinud need päevad, kui saab kostüümides lasteaeda tulla. Suuhügieenipäev ja esmaabi õpe jättis paljudele lastele sügava ja hariva mälestuse. Samuti kiideti rohkeid sporditegemisi ja edukaid võistlustulemusi. Toodi esile talgusid, kus ka lapsed said ise aktiivselt kaasa lüüa. Lastepoolsed lasteaia esindamised ja esinemised on lastele meeldinud (vanemad rühmad), kiideti ka eriõpetaja käe all toimuvat kunstiõpetust. Toodi välja teadusteatri põnev päev kogu lasteaiale, kus lapsed said ise kaasa lüüa katsetes. Erilist tunnustust vääris meediaprojekt Sipsikute rühmas.</p> <p>Igas rühmas tunnustati õpetajate tublit tööd ja seda, et laps on hästi kohanenud (3-4 aastaste rühmas), hästi arenenud ja kahju on lahkuda (koolieelikute rühmad).</p> <p>Kokkuvõtteks: laps läheb hea tujuga lasteaeda ja rühma, see juba tähendab, et kõik on hästi! Lastel on põnev ja tore, nad saavad uusi teadmisi- mis ongi kõige toredam ja meeldivam! Toodi välja, et üldine keskkond on toetav ja rahulik, õpetajate soe suhtumine lastesse ja vanematesse!</p>	
<p><u>Tooksin esile tunnustamist väärivad inimesed, teod:</u></p>	
<p>Tibutare lasteaias on tõeliselt tublid töötajad, sest tunnustamist leidsid kõik õpetajad, õpetajaid abistavad töötajad, juhtkond, köögipersonal. Personali tunnustusüritus toimus mai lõpus, kus kõik tunnustused said juhi poolt ka ette leotud ja tänukirjad üle antud. Lasteaia väärtus on eelkõige need inimesed, kes seal tegutsevad ja Tibutare puhul ka oma pühendunud hoolivust ja professionaalsust kasutavad laste arendamiseks ja perede toetamiseks. Oleme õnnelikud, et meil on hooliv ja kokkuhoidev Tibutare pere. Oleme väga tänulikud teile kõigile teie töö eest! Aitäh minu lapse hea hoidmise eest!</p>	
<p><u>Meie lapsele, perele valmistas muret sel aastal seoses lasteaiaga:</u></p>	
<p>Enamik vanemaid kirjutab, et muresid pole olnud või, et ei oskagi midagi välja tuua- see ongi ju hästi.</p> <p>Välja toodud probleemid, mured: hooned ja hooviala vajavad jätkuvat kaasajastamist: probleemid</p>	<p>Oleme sellest teadlikud ja teemegi igal aastal remonti. Eelmisel aastal renoveeriti 1/3 maja küttesüsteem, saime saali komplekse remondi, vahetati 9 välisust (läbipuhumise vähendamise).</p> <p>Sel suvel uuendati 1/3 maja elektrisüsteem, ehitati ümber nõudepesuruum- nüüd saavad 2</p>

<p>ventilatsioonisüsteemi, küttesüsteemiga, õhutamisega, rühma info kättesaadavus (vt eelpool kirjas). Mõni vanem tõi välja, et on märganud ka lastevahelisi tõuklemisi, kui lapsed õues- püüame ikka jälgida. Samas ootame ka, et kui vanem märkab, ta ka ise sekkub ja juhib koheselt ka õpetaja tähelepanu olukorrale. See on meie ühine hool ja nii saame asjadele kiiremine jaole. Kus palju lapsi koos, seal ka palju hoolt vaja. Porilompe võiks olla vähem- siinkohal repliik, et näiteks Islandil tehakse lasteaia mängualale ehituslikult lombid, et lapsed saaksid pori ja vett nautida ja seda islandi kliimat veel arvestades. Seega lapsel on vaja lapsepõlve nautimiseks sobilikke jalanõusid ja mänguriideid- ärme võtame oma lastelt seda ära. Veel on välja toodud, et kahjuks ei pea kõik kinnitatud kodukorrast kinni. Töötajate palgatasud võiksid olla veel suuremad.</p>	<p>õpetaja abi korraga nõusid pesta, rühmast ära olemise aeg väheneb poole võrra, remonditi 3 kabinetti, ehitati osaliselt ümber ventilatsioonisüsteem ja puhastati see- vähemalt praegu ütlevad õpetajad, et ventilatsioonisüsteem toimib paremini.</p>
<p><u>Minu ettepanekud, mõtted lasteaia arendamiseks:</u></p>	
<p>Õueala ja rühmaruumid vajaksid kaasajastamist. Võtke veel rohkem vanemaid kampa! Osad ettepanekud juba kajastatud teistes rubriikides.</p>	
<p><u>Soovin veel lisada:</u></p>	
<p>Mõned väljavõtted: Eriti armas on see, et lapsed ja õpetajad kallistavad- teeb südame soojaks! Tunnen, et iga laps saab võrdselt tähelepanu ja hoolt. Vanemad loodavad, et nende pere pesamunad saavad ka Tibutare Lasteaia kasvandikeks! Tervist ja jõudu kogu Tibutare perele! Suured tänud meeldiva koostöö eest.</p>	

Tagasiside lasteaia lõpetajate vanematelt on läbi aastate olnud väga-väga toetav ja tänulik ja andis ka sel aastal meile tagasiside, et oleme tublid ja tegutseme „õigel rajal“- see mis ja mida teeme on häid tulemusi andnud:

Olen terve lasteaia-aastate olnud väga- väga rahul kõigega. Võrdluseks saan tuua vanema lapse lasteaia-aja, mis ei ole võrreldav. Usaldus, mis tekkis kohe rühmas ja õpetajate siiras meel ja asjalik, aktiivne suhtlemine on olnud suureks südamerõõmuks. Usaldan 110% oma lapsi nende hoolde ja tean, et nad on parimates kätes! See on vanemale väga oluline! Kindlustunne ja usaldus, et inimesed on suure südamega, kes meie lastega päevast päeva koos on. Kohe kahju on, et peame lahkuma...Kaksikute ema!

Suurimad tänud imearmsale lasteaiale parima koostöö eest. On puhas rõõm kui laps tahab hommikuti lasteaeda tulla! Aitäh Tibutare töökas pere!
Ja muidugi väärivad tunnustust Sipsikute õpetajad, kes on kooliks ettevalmistanud ühed toredad lapsed. Sel aastal on nii palju õpetajad toimetanud lastega. Õpetati selgeks lastele nii vahva etendus, mida sai peredega lasteaia saalis vaadatud, see oli suur töö õpetajatele, nii tore, et nad selle ette võtsid. Eraldi tooksime välja õpetaja abi Silvi, kes on alati nii lahke ja naeratav ja teeb oma tööd juba palju palju aastaid suure hoolega!
Armas õpetaja Birgit väärib tunnustamist, millise pühendumusega ta oma tööd teeb. Alati särab, lastele korraldatud peod on nii armsad, ta paneb kõik lapsed laulma ja tantsima! Lapsed armastavad teda!
Kõik õpetajad, erialaõpetajad ja tugisüsteem on kiidusõnu väärt! Marion ja Meelika on innovaatilised ning tublid!
Olen endiselt veendunud, et Tibutare on parim lasteaed. Ma ei oska kommenteerida teiste rühmade hingeelu aga Muumide rühma õpetajate Helini, Virge ja Ene tööga olen väga rahul. Nad on tõelised professionaalid! Meie pere pesamuna lõpetab lasteaia ja meie pere laste lasteaia teekonnad on nüüdseks lõppenud. Tibutare Lasteaeda soovitaks ma aga igale lapsevanemale. Tunnustan ka erialaõpetajate ja kokkade tööd. Meie lapsed saavad tasemel logopeedi abi lasteaias tasuta, söövad värskelt valmistatud tervislikku toitu ja nende kunstioskusi edendab teadja kunstiõpetaja - see kõik on tõeline luksus ja ma olen selle eest väga tänulik. Loodan, et kõik vanemad oskavad seda hinnata, mina oskan, sest olen kuulnud tuttavatelt teiste lasteaedade kohta nii mõndagi murettekitavat. Selliseid võimalusi ei ole igal pool.

Kui vanema tagasiside ja ettepaneku taga on ka vanema nimi, siis rühmaõpetaja arutab teema vanemaga läbi. Läbivaid teemasid arutatakse kõigiga koos rühmakoosolekul.

Kokkuvõtte analüüsitud ja koostatud Reeli Simanson (direktor) ja Aili Tamm (juhiabi-haridustehnoloog) koostöös august 2018.

KESKKONNAHARIDUS TIBUTARE LASTEAIAS

Tibutare Lasteaias on aastaid au sees olnud õuesõpe ja selle üheks vormiks on kujunenud Keskkonnainvesteeringute Keskusest taotletud keskkonnahariduse projektid. Oleme kasutanud seda täiendavat võimalust juba 4 aastat järjest. Kahjuks on viimasel 2-l aastal KIK vähendanud õppekäikude arvu, mida nad on nõus tasustama, aga abiks seega, kui iga rühm saab rahastuse ühe õppekäigu ja õppeprogrammi osas koos transpordikuluga.

Selle aasta projekti nimi on „**Tibutare Lasteaia laps on loodusesõber ja hoidja**“. Kõikide rühmade õpetajad said ise valida kuhu ja mida nad soovivad projekti raames lastega õppida ja mina juhina kirjutasin taotluse kokku (veebruaris). Juuni lõpus saime siis kätte ka positiivse otsuse, et meie projekt sai rahastuse. Nüüd siis kogu õppeaasta jooksul lastel võimalus korra osaleda ka antud projekti raames keskkonnahariduse ja looduse tundmaõppimise õppeprogrammidel koostöös omaala asjatundjatega.

Selleks, et õppeprogrammil õpitut saaks ka hiljem korrata ja miks mitte ka teisel aastal mingi teema raames kasutada, koostavad õpetajad õppeprogrammil õpitust kokkuvõtte (PP esitluse või muus vormis kokkuvõtte), mis kättesaadav ka meie lasteaia kodulehel vt: <http://tibutare.edu.ee/oppeprogrammidel-opitu>. Võta projektid- keskkonnateadlikkus- programmidel õpitu. Paljud vanemad on andnud tagasisidet, et väga hariv materjal ka vanemale endale ja eriti tore ju koos oma lapsega üle vaadata, meenutada, lapsel oma kogemust jutustada. Seega kasutage seda võimalust teiegi. Alljärgnev tabel annab siis ülevaate, mis lapsi ees ootab.

2018/2019 KIK projekti „Tibutare Lasteaia laps on loodusesõber ja hoidja“ õppeprogrammide kava õpieesmärgi ja selle tegevuse koha osas. Rahastus KIK-lt 100 % summas 1385 eurot

Osalev rühm, laste arv aktiivõppeprogrammi läbiviija, programmi nimi, toimumiskoht, aeg	Õpieesmärgid ja sisu	Õppeprogrammi tegevused/ seos lasteaia õppekavaga.	Õppeprogrammi hind	Transpordi teenuse hind
<p>1.Sipsikud (20), 2. Muumid (20) 3-4 aastased Huvitava Bioloogia Kool (MTÜ Naaskelnokk)-toimub lasteaia kohapeal Programm: „Põnev putukamaailm „ Läbiviimise aeg: september-oktoober 2018</p>	<p>Lapsed saavad putukaid lähedalt vaadelda ja uurida, nende eripärasid tundma õppida. Õpitu paremaks kinnistamiseks viime läbi lõbusaid mängu. Õppeprogrammi läbinud lapsed oskavad putukaid paremini hinnata ega pelga neid enam. Nad teavad, miks on putukad meile ja teistele elusolenditele vajalikud.</p>	<p>Seotud ÕK valdkonnaga „Mina ja keskkond“ Õppeprogramm tutvustab meie ümber elavaid selgrootuid (putukaid, ämblikke ning vihmausse). Lasteaia siseruumides vaatame videosid erinevate selgrootute elust ja tutvume nende välimusega. Õppepäeva teises pooles läheme õue ja otsime lehekõdu peituvaid selgrootuid. Kestvus: 2 tundi Toimumise koht: lasteaia, toas ja õues Seos ÕK-ga- putukate tundma õppimine.</p>	<p>2 x 140 eurot; kokku 280.00</p>	<p>Ei kohaldu, programmiläbiviija tuleb kohapeale</p>
<p>3. Naksid rühm 5-6 aastased (20 last) MTÜ Muraste Looduskool September 2018</p>	<ul style="list-style-type: none"> • saada teadmisi rabade kujunemisest Vääna raba näitel (tekkimine ja soo liigid); • tutvuda rabaga kui elukeskkonnaga; • õppida tundma rabaga seotud iseloomulike taimi, loomi ja linde; • arutleda rabade tähtsuse üle; 	<p>Seotud ÕK valdkonnaga „Mina ja keskkond“ Õuesõppe programm, kus on omavahel seotud loodus, kohalik kultuuripärand ja erinevad õppeained. Erinevate meeltega raba kohta teadmiste kogumine/kogemine.</p>	<p>150 eurot</p>	<p>95 eurot</p>

<p>„Öuesõppetund Vääna rabas“</p>	<ul style="list-style-type: none"> • saada teadmisi turba kasutamise ajaloost ja tänapäevast; • arutleda rabade kasutamisega seotud keskkonnaprobleemide üle; • tunda looduses tegutsemisest rõõmu! 	<p>Sissejuhatus toimub raja alguspunktis 15 minutit. Tutvumismäng Eesseisva retke tutvustus. Loodusesõbra meelespea. Teema käsitlus: Praktiline loodusretk kestusega 2 tundi.</p>		
<p>4. Piilud 4-5 aastased (20) jaanuar 2019 Eesti Loodusmuuseumi õppeprogramm; „Eesti Metsloomad“</p>	<p>Tutvustame lastele Eesti metsades elavate loomade elu ja kombeid - kes kellega, kus ja kuidas elab ning mida sööb. Saame teada, mille poolest erineb metsloom kodu- ja lemmikloomast? Paitame topiseid ja uurime sarvi. Vastavalt soovile võib mõnest loomast pikemalt rääkida. Sobib lasteaia noorematele vanusegruppidele.</p>	<p>Programm on seotud lasteaia õppekava valdkonnaga „Mina ja keskkond“ Laps tunneb Eestis elavaid tuntumaid metsloomi. Oskab vahet teha metsloomal ja koduloomal.</p>	<p>30 eurot</p>	<p>95 eurot</p>
<p>5. Tibud 6-7 aastased (22) Eesti Loodusmuuseumi õppeprogramm; „Kes on dinosaurused?“ Jaanuar 2019</p>	<p>Kes dinosaurused olid ja kus nad elasid? Mida nad söid, kuidas oma lapsi kasvasid ja omavahel läbi said? Kaua nad Maal elasid ja miks välja surid? Kas mõni nende järeltulijatest elab ka tänapäeval? Kas elu maakeral oli siis samasugune nagu praegu? Kõigile neile ja paljudele teistele küsimustele leiame vastused muuseumitunnis.</p>	<p>Programm on seotud lasteaia õppekava valdkonnaga „Mina ja keskkond“, teemaga- minevik ja tänapäev, kuidas inimene on mõjutanud looduskeskkonna muutusi, kuidas saame loodust hoida.</p>	<p>33 eurot</p>	<p>95 eurot</p>
<p>6. Kiisud 4-5 aastased (20) Eesti Loodusmuuseumi õppeprogramm; „Eesti</p>	<p>Tutvustame lastele Eesti metsades elavate loomade elu ja kombeid - kes kellega, kus ja kuidas elab ning mida sööb. Saame teada, mille poolest erineb metsloom kodu- ja lemmikloomast? Paitame topiseid ja uurime sarvi. Vastavalt soovile võib mõnest loomast pikemalt rääkida. Sobib lasteaia noorematele vanusegruppidele.</p>	<p>Programm on seotud lasteaia õppekava valdkonnaga „Mina ja keskkond“; kodu ja metsloomad, Eesti metsades elavad loomad.</p>	<p>30 eurot</p>	<p>95 eurot</p>

Metsloomad“ aprill 2019				
7.Krõllid 5-6 aastased (22) Eesti Energiakeskus programm „ Särtsutund“ veebr 2019	Särtsutund on lasteaialastele loodud aktiivne õpituba, kus koostame ise vooluringi , mängime selgeks patarei töötamise ja voolu tekkimise põhimõtted ning ajame staatilise elektriga juuksed püsti. Mängu ja vestluste tulemusena saavad lapsed teada, miks vajavad seadmed töötamiseks elektrit ning kuidas seda saadakse, mõistavad elektriga seotud ohte ja elektri säästmise vajadust . Tegevused toimuvad avastuskeskuse välgusaalis, kus koos juhendajaga katsetatakse mõningaid eksponaate. Õpitunni osa on ka välgu- ja staatilise elektri demonstratsioonid.	Programm on seotud lasteaia õppekava valdkonnaga „Mina ja keskkond“ ja teemaga: ohud meie ümber, keskkonnahoid.	132 eurot	95 eurot
8.Mikid 6-7 aastased (22) Viimsi Rannarahva Muuseumi programm „ Randlase kiirkursus“ mai 2019	Mis saaks olla veel põnevam kui elu mere ääres? Randlase kiirkursusel õpime nippe, mis igal rannaküla noorel selged peavad olema. Uurime, kuidas see kaluri elu käib ja millised olid vanaaegsed kalapüügivahendid, ning õpime tundma kalu, mida leidub eesti vetes. Tõmbame selga kaluririided ning õpime trikke, kuidas kalurikummiku vise kõige osavamalt õnnestub. Viimsi vabaõhumuuseumist mööduvaid laevu imetledes arutame, kuidas nad õige tee leiavad. Uurime meremärke ning õpime selgeks, kuidas kompass töötab. Paneme ka käed tööle ja teeme nii tugevaid meremehesõlmi, et ükski torm neid lahti ei rebi. Randlase kiirkursuse programm jaotub kaheks, kus esimeses pooles toimub teoreetiline arutelu lastega, lisaks õpitakse tundma muistseid uskumusi. Tunni teises pooles toimub maastikumäng, kus orienteerumiskaardi järgi läbitakse erinevaid punkte ja õpitakse juurde uusi teadmisi.	Haridusprogramm toetab koolieelse lasteasutuse riiklikku õppekava ning keskendub veekeskkonna ja –ohutuse teemadele.	110 eurot	145 eurot

**KAASAVA HARIDUSE
PERSONALIKOOLITUSPROJEKT
VIIS ÕPETAJAD TARTUSSE - NÕUANDEID, KUIDAS
TOETADA LASTE KÕNE ARENGUT.**

23.-24.september 2018 viibisid Tabasalu Lasteed Tibutare ja Harku Lasteaia pedagoogid ESF poolt rahastatud personaliprojektis "Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid". Meie personalikoolitusprojekti rahastati summas 3000 eurot.

Meie projekti nimi oli „**Kõik lapsed saavad suhtlema ja õppima.**“ Täpsemalt projekti eesmärkidest ja tulemustest on võimalik lugeda meie kodulehelt: Projektid- ESF täiendkoolitusprojekt (<http://tibutare.edu.ee/esf-personali-taiendkoolitusprojekt>).

Tibutare Lasteaed on just paika saanud uue arengukava sihid 2018-2021 aastateks, mis paneb personalile suuri ootusi uuenenud õpikäsitluse rakendamiseks ja kaasava hariduse oskuslikuks rakendamiseks. Oleme õnnelikud, et tegelikult on meil juba praegu väga professionaalsed õpetajad ja lastevanemate rahulolu õppetöö kvaliteediga on maksimumi lähedal. Samas oleme avatud inimesed, kes valmis vaatama tulevikku särasilmselt ja uuendusmeelselt. Seekord sai valitud koolitajaid ja seminari partnereid eriti hoolikalt, sest teema ju tõsine ning vajab uute teadmiste saamiseks tõelisi oma valdkonna professionaale.

Veidi taustsüsteemi ka, miks üldse selline projekt- kas siis kõik lapsed ei suhtlegi? Meie kogemus näitab tõesti, et üha enam jõuab lasteaeda lapsi, kes veel ei räägi või teevad seda „oma keeles“ veel ka 3-4 aastastena. Ka Tartu Ülikool on välja toonud järgmised andmed:

Kõne areng hilistub u 10-15% lastest. Mahajäämust on võimalik märgata juba 2.-3.eluaastal. Selliste laste rühm ei ole homogeenne: osadel lastel kannatab aktiivne kõne, osadel ka kõne mõistmine, osadel on ka kognitiivses arengus probleeme. Umbes 50% neist lastest ei vaja spetsialistide sekkumist – mahajäämus möödub soodsa keskkonna tulemusel. Ülejäänutel kujuneb aja jooksul välja keelelise arengu puue, mille raskusaste sõltub varajase sekkumise kvaliteedist. Keelelise arengu mahajäämus hakkab järk-järgult pidurdama lapse sotsiaalset ja kognitiivset arengut. Need lapsed vajavad arengu jälgimist ja toetamist terve koolieelse ea jooksul lasteaiaõpetajate poolt logopeedi või eripedagoogi toel. Kognitiivse ja kommunikatiivse arengu hindamine on seega võtmeküsimuseks, kuidas eristada tulevasi alakõnega lapsi lihtsast arengu pidurdumisest. Lasteaiaõpetajatel napib teadmisi eelkõige varases eas lapse tunnetustegevuse mahajäämuse märkamiseks, seda eriti olukorras, kui laps eriti ei räägi või räägib vähe. Adekvaatse arendustegevuse korral on võimalik ennetada neil lastel koolis tekkida võivad õpiraskusi, sh kirjaliku kõne omandamise raskusi.

Siit näeme, et probleem on tõesti tõsine ja just lasteaiaõpetajate, logopeedi tegevus koolieelses eas koostöös perega on võtmetähtsusega.

Kaasasime meie projekti Tartu Ülikooli selle ala ühe parima õppejõu ja õpikirjanduse looja antud temaatikas pr Marika Padriku. Olime väga õnnelikud, et ta oma kiires töögraafikus nõustus meile pühendama lausa pühapäevase päeva (lasteaedadest ju õpetajatel raske ära saada, eriti 14 inimesel korraga) koolituse läbiviimiseks. Samuti olin rõõmus, et meie õpetajad nii pühendunud ja valmis laste arengut igakülgset toetama, seda isegi oma puhkepäevast!

Koolituse pealkiri oli „Arengu toetamine ja sekkumine kõne arengu hilisusega laste puhul“, koolitus kestis 8 loengutundi. Mida põnevat siis õppisime?

Alustasime sellest, et püüdsime aru saada, miks lapse keeleline areng ei ole mõnel juhul eakohane? Mõned soovitusel: kahtlusta ja välista kuulmislangus; suuhingajad ja norskajad- adenoidid; vaata üle varasem areng- 4.5 aastaseks peaks oleme saavutatud eakohane areng; keskkond (kas piisavalt suhtlust lapsega talle eakohase sõnavaraga) ja bioloogilised põhjused (ka vanematel kõnehilisus, rohkem esineb poistel kõnehilisust).

Arutasime läbi, mis peaks tähelepanelikuks muutma 3 aastase kõne osas:

- kui lapse kõne pole võõrale inimesele suures osas mõistetav;
- Kui laps eelistab mitteverbaalseid vahendeid (žestid) kõnelistele vahenditele oma vajaduste/soovide väljendamisel;
- kui lapse kõnes pole lihtsat lauset;
- kui lapse kõnes puudub palju lauselõppe või kasutatakse sageli vale käände/ pöördulõppu;
- kui lapsel pole huvi suhtlemise ja eakohase tegevuse vastu (esemeline tegevus) ning selle käigus ei ütle midagi.

Järgnevalt süüvisime sügavamalt alakõnesse ja kõnehilisuse teoorias ning õppisime tundma 4 etappi varases kommunikatiivses arengus: avastaja; suhtleja; esimeste sõnade kasutaja, kombineerija.

II astme alakõnega laps õppetöös:

- On suuteline rääkima täiskasvanuga tegevuse käigus asjadest siin ja praegu, kuid mitte sellest, mida tegi, kus käis, mis hakkab juhtuma.
- Suhtlemine õnnestub ühise tegevuse käigus, kus saab toetuda asjadele, tegevusele, jäljendamisele.
- Teised lapsed ei saa temast aru.
- Ei suuda kasutada kõnet abi otsimiseks (palve), vestlemiseks (infovahetus, oma emotsioonide jagamine), ei saa hakkama teiste tegevuse reguleerimisega.

III astme alakõnega laps õppetöös:

- Laps suudab dialoogis mitme lausungiga kirjeldada mingit sündmust, kogemust.
- Raske sidusalt jutustada (kui situatsioon ei toeta) raske aru saada → ei suuda sidusalt rääkida, kuskil mujal).

- Tekstide mõistmine puudulik: kogu info ei jää meelde, ei suuda tuletada puuduvat infot, järeldada, allteksti mõista.
- Hääldus- ja grammatikapuudeid vähem – igapäevases kõne pole keelepuue märgatav.
- Lugemise ja kirjutamise esmased oskused lasteaias kujunevad raskustega (areng hilineb ja vajab õpetamist osaoskuste kaupa)

Peamised soovitused, mis koolituselt kaasa võtsime:

Ära keskendu sellele, et laps räägiks! Ehita üles suhtluskoostöö!

I põhimõte: LASE LAPSEL SUHTLUST JUHTIDA

- Põhjendus: kui juhib laps, saab ta täiskasvanult infot, mida ta kõne arenguks vajab.
- Laps saab aru, kas temaga tahetakse suhelda või oodatakse rääkimist..
- Suhtlus peab vastastikku rõõmu pakkuma.

Reeglid:

- 1) näost-näku
- 2) VAATA – OOTA – KUULA =VOK

VAATA!

- Võta aega, et jälgida lapse kehakeelt, tegevusi, näoilmeid, pilku.
- Millele on lapse tähelepanu suunatud?
- Millele ta reageerib?

OOTA!

- Anna lapsele aega alustada suhtluskoostööd või vastata Sinu algatusele!
Lõpeta rääkimine, kalluta ennast lapse poole ja vaata last ootavalt. Vaikimine on ka sõnum
- Loe vaikselt 10ni, enne kui ise jätkad.
- Mistahes sõnum /reaktsioon lapselt on hea (vt komm viisid eespool)
- Vasta kohe lapse sõnumile

KUULA!

- Ära katkesta last, lase tal viia oma voor lõpuni!
- Anna lapsele märku, et see, mida ta ütles (tema sõnum) on oluline (nii toetad lapse soovi/motivatsiooni suhelda). KUIDAS?
- Mõnikord raske mõista, mida laps väljendab. Proovi aimata, toetudes olukorrale (paku variante).
- Kui aru ei saa, imiteeri lapse hääli või tegevusi ja siis oota, anna lapsele võimalus ennast veelkord väljendada. Igal juhul näita lapsele, et Sa püüad temast aru saada.

Mõnikord VOK ei tööta. Kuidas luua olukordi, kus laps saaks suhtlust algatada?

Kuidas kujuneb oskus täiskasvanut jälgida?

- Kas korraldused *Vaata! Pane tähele!* toimivad kõnetu lapse puhul (lapse puhul, kes ei suhtle eriti)?
1. samm: laps saab täiskasvanu tähelepanu (täiskasvanu reageerib lapse tegevustele, mittetahtlikule kommunikatsioonile, jälgib, millele on suunatud lapse tähelepanu, imiteerib lapse tegevusi – PEEGELDAB LAST).
 2. samm: laps hakkab ise tähelepanu täiskasvanult taotlema
 - 1) Täiskasvanu lähtub oma tegevustes ja kommentaarides lapsest (laseb lapsel ennast juhtida)
 - 2) Seejärel hakkab suunama oma tegevuse, žestide ja kõnega lapse tegevust ja tähelepanu.

II põhimõte: MINE LAPSE ALGATUSEGA KAASA!

1. Näita üles huvi ja vasta kohe lapse algatusele. Oluline on naeratus, hääletoon (emotsioon) *Miks?*
2. Liitu lapse tegevusega, mängi temaga kõrvuti. Kasuta VOK'i! Imiteeri lapse mängu. Mängi nii nagu laps.
3. Kasuta hääliitsusi ja naljakaid sõnu, nt *ups, pss, tss, puhh, kuku* jne. *Miks?*
4. Lisa lapse mängu uut ja sisene mängu - imiteeri mingit tegevust (nt helistamist), võta roll (nt lase lapsel ennast sööta).
5. Vii tegevus lõpuni!

III põhimõte: SÄILITA SUHTLUSKOOSTÖÖD!

- Tasakaal voorude pikkuses
- Tempo ja pausid (oota!)
- Kehakeel
- Tee enda kõne, sh küsimused mõistetavaks

Millised on suhtlust edasi viivad küsimused?

- *Alternatiivküsimused? kas-küsimused? Eriküsimused (kes, kuhu, mida...)?*
- Küsimused, mis toetavad lapse vastust

Minu auto sõidab nüüd garaaži. Sinu auto sõidab kuhu?

- Kommentaarid vrs küsimused - 2:1
- Üks küsimus korraga:

Õpetaja hoiab käes kummipõrsast ja küsib: "Mis see on? Kas sa tead, mis see on? Mis häält see teeb?"

Kõne mõistmise kujundamiseks soovitused:

<p>Alakõne II aste (laps paneb kokku mitu sõna, räägib, kuid sõnu on vähe, teeb palju grammatikavigu, lause lühike) Kuidas kõnet mõistab?</p>	<p>Räägi sellest, mis toimub SIIN JA PRAEGU Mis hakkab KOHE juhtuma Mis ÄSJA juhtus Intonatsioon, miimika, žestid toetavad</p>	<p>Läheme õue. Paneme riidesse. Miku paneb jope selga. Nüüd paneme mütsi pähe. Jne. Sõime ära. Miku söi putru ja jõi piima. Aga Miina veel sööb. Lusikaga sööb putru.</p>
<p>Alakõne II astme lapsele on arendav, alakõne III aste suudab</p>	<p>Räägi sellest, mis juhtus eile, juhtub homme. Suuna last meenutama, ette kujutama. SEAL JA VAREM/VARSTI Kuidas midagi teha. Kinnista kõnes lapse kogemusi.</p>	<p>Me nägime oravat pargis. Orav oli puu otsas. Orav hüppas hopsti! oksa peale. Pall on liiga suur. Ei mahu auku. Pall ei mahu auku, sest on liiga suur.</p>
<p>Alakõne III aste (laps paneb mitu lausungit kokku) – lähim arenguvald</p>	<p>Räägi väikesi jutte, mille sisu vastab lapse kogemustele. Õpeta jutte kuulama ja taga nende mõistmine.</p>	<p>Mikk sai sünnipäevaks uue auto. Ta sõitis autoga põmm vastu tooli jalga. Ratas tuli alt ära. Miku hakkas nutma. Aga Miku isa tuli appi ja parandas auto ära.</p>

Veel soovitusi lapse kõnearendamiseks- arusaadavus-lapse eneseväljenduse toetamise reeglid:

1. Räägi lapsega nii, nagu tema võiks rääkida sinuga.

2. Anna lapsele sõna/sõnad!

Kasuta eri sõnaliike (mitte ainult nimisõnad).

Korda sama sõna ühes suhtlusepisoodis umbes 5 x.

Nt täiskasvanu ja laps suhtlevad, laps huvitub võtmest, mis on täiskasvanu käes.

Täiskasvanu: *Võti.....see on auto võti..... Võti.... Anna võti issile!Issi auto võti.*

Kasuta sama sõna eri olukordades.

Lihtsusta sõnu häälduslikult – abi imiteerimiseks!

Ära kasuta asesõnu! Nt *See on kahvel. Pane see lauale! VAID See on kahvel. Pane kahvel laua peale.*

Kasutada tasuta lapsele suunatud kõne esiletõstmist:

- Rõhuta: mida? Kuidas? Nt Tee on väga kuum.
- Räägi vähem (miks?)

Võrdle!

- *Kati, sa pead panema tossud jalga, sest me peame minema vennale kooli vastu.*
- *Pane tossud jalga! Lähme kooli. Venna kooli. Venna tuleb koju.*
- Näita, st lisa oma ja lapse sõnumile pilt/foto; žest või viibe või tegevus

Ära kasuta pilte rääkima sundimiseks, kontrollimiseks (mis see on?)

- Räägi aeglaselt (kuidas? miks?)
- Korda – sama sõna eri olukorras; sama sõna ühe kõnevooru jooksul; seosta sõnu omavahel.

Nt. Võta särk ära. Võta püksid ära. Võta saapad ära. MITTE: need ka. Püksid, saapad.

Kogu õpitut siin artiklis lahti kirjutada ei saa, aga ehk on sellestki abi oma lapse toetamisel.

Lisaks said meie projektis osalenud 3 lasteaia õpetaja lahendada ka mitmeid praktilisi harjutusi ja väikestes gruppides arutada, oma kogemusi tutvustada ja koolitajalt nõu küsida.

Oleme väga tänulikud Marika Padrikule, kes suutis lihtsalt ja rahulikult, paljude näidetega olulise teema meile avada ja usun, et kõik osalejad said uusi võtteid ja mõtteid, mida tasuks järgida. Lõpus viis ka koolitaja läbi vestlusringi teemal: mida homme hakkab oma tööd rakendama ja tore oli kuulda, et neid rakendamist väärivaid võtteid sai palju. Loodan siiralt, et need uued teadmised ja oskused jõuavad lasteni ka oma majadesse jõudes.

Esmaspäeval, 24. septembril suundusime Tartu Lasteaed Ristikheina. Lasteaeda iseloomustab see, et on nii sobitusrühmi, tasandusrühmi, liitrühmi kui ka tavarühmi. Kokku tegutseb majas 13 rühma ja lasteaed kuulub ka Reggio Emilia Ühingu lasteaedade võrgustikku ja rakendavad projektõpet, seda ka HEV laste rühmades. Antud maja õpetajate kiituseks saab välja tuua, et tehakse tõeliselt head tööd ja ollakse valmis oma kogemusi jagama ka teistele kolleegidele. Meile esinesid direktor Margot Fjuk, õppealajuhata, HEV koordinaator, kes ise ka majas lasteaiaõpetaja ja lausa 5 õpetajat. Saime ülevaate, kuidas õppetöö on korraldatud rühmades (erirühmades töölausa mitu logopeedi), tutvusime mõne projektõppe kokkuvõttega. Eriti meeldis nende aktiivne töö peredega. Ühes rühmas, kus 1+ 1+1 õpetaja süsteem, annab iga päev õpetaja vanematele ülevaate, mida hakatakse õppima ja õhtul juba fotod, videod, kuidas läks. Teistes rühmades saadetakse nädala lõpus põhjalik nädalakiri õpitust koos piltidega vanematele. ka Tibutare Lasteaias selle praktika viljelemine levimas rühmast rühma- peaaegu iga rühma ka vahendab iganädalaselt õppimise ja tulemuste infot e-posti teel. Ristikheinas antud rühm töötab Reggio Emilia meetodika elementidega ja eelmise aasta 1 õppeprojekt kestis lausa terve aasta). Projektõppes alustati küll eelnevatel aastatel 1 kuuste või 2 kuuste projektidega, aga kogemuste põhjal on edasi liigutud. Õpetaja põhimõte oli, et lastele tuleb tutvustada uusi vahendeid ja materjale, näidata kuidas neid kasutada saab- ja siis juba hakkab tööle lapse loovus. laps ise leiab lahenduse, mida ja kuidas ta vahenditest teha saab. Lapsed on aktiivsed tegevusprotsessis ja kõigil on oma mõtteid ja lahendusi, õpetaja jälgib, et selle käigus saavad läbivõetud ja õpitud ka õppekava sisu ja jõutud oodatud õpitulemusteni.

Hommikune vanemate teavitamine koridori stendil oleval tahvil

Põnevad traadid meisterduseks- loovateks lahendusteks

Kokkuvõtteks tahame öelda, et kõik projekti eesmärgid said täidetud:

1. Ühise õppimise kultuur on tugevnenud ühiste arutelude toel Tabasalu Lasteaed Tibutare, Harku Lasteaias ja Tartu Ristikheina Lasteaias.
2. Õpetajad mõistavad kaasava hariduse põhimõtteid, tunnevad lapse kognitiivse, kõne ja sotsiaalse arengu seaduspärasusi varases eas.
3. Õpetajad oskavad hinnata laste kognitiivset ja kõne arengut varases eas, kasutades selleks õpetajatele käepäraseid meetodeid.
4. Õpetajad oskavad tööd korraldada rühmas, kus on HEV lapsed ja on saanud praktilisi nõuandeid tegevõpetajatelt selles valdkonnas, mida võtta oma töös kasutusele.

Täname südamest koolitajaid ja kogemuste jagajaid!

Projekti juht ja kokkuvõtte koostaja: Reeli Simanson

Veel fotosid Tartu Lasteaed Ristikhein õpikesskonnast:

Vanast voodist sai tore onn, 2-korne buss ja liikuv aabits- kõik 3 koos!

Meie tublid naised kuulamas, arutamas, kogemusi vahetamas

Tibutare 7. rattaretk „Tunne oma koduümbrust“

1. septembril toimus juba 7. rattaretk. Seekord tahtsime näha, kuidas on muutunud Pääsküla prügimägi ning taastunud Pääsküla raba 2002. aasta põlengust. Milline näeb välja Mustamäe suusahüppemägi suvel. Soovisime lähemalt tutvuda renoveeritud Nikolai von Glehni lossi, pargi, Tähetorni ja perekonna rahulaga.

Päev algas vihasajuga ja tekkis juba tunne, et rattaretk jääb ära. Meie õnneks läks vihm üle ja päike proovis pilvede vahelt välja piiluda, aga ilm jäi lõpuks ikkagi pilviseks. Kell 9.30 olid kõik entusiastid kenasti lasteaia juures kohal ja hakkasime linna poole vântama.

Õismäel liitusid rattaretkelistega Birgit ja väike Marii-Brith. Keegi kena inimene oli jätnud kergliikustee äärde parklasse õunakasti, millest oli tore väike kehaturgutus võtta. Matkarada kulges alguses mööda kergliiklusteed ja seejärel Hiiu ja Pääsküla toredatel vaiksetel tänavatel, kuni jõudsime Pääsküla prügilani.

Pääsküla prügila rajati 1972. aastal ajutisena, kuid oli enam, kui 30 aastat Tallinna ja selle lähiümbruse valdade prügi ladestamiskohaks. Prügila suleti nõuetekohaselt 2007. aasta juunis ja näeb täna välja nagu roheline kungas.

Pääsküla prügila tänasel päeval

Pääsküla raba õpperada

Prügila juurest võtsime suuna Ilmarise terviserajale. Ilmarise terviserada on 500 meetrit pikk ja võeti spordiobjektina kasutusele 2008. aastal. Sealt edasi jõudsime juba Pääsküla raba õpperajale. Pääsküla raba on põlengust päris kiiresti taastunud, kuid oskuslikul vaatlusel oli veel üle noorte puude näha põlenud puutüükaid. Raba õpperada, mida hakati rajama 2007. aastal, on nelja kilomeetri pikkune. Õpperajal on 2,4 kilomeetrit laudteid, mille juures paiknevad infotahvlid. Ka meil õnnestus ratastega liikuda mööda laudteed. Julgemad sõitsid sellel ratastega, ettevaatlikumad ratturid lükkasid ratast käekõrval. Õpperaja juurde kuulub ka ligi 10 meetri kõrgune raba vaatlustorn. Torni juures tegime natuke pikema puhkuse ja kehakinnitamise peatuse.

Pääsküla õpperajaga tutvus tehtud suundusime Mustamäe suusahüppetornide juurde.

Esimesed suusahüpperajatised kerkisid Mustamäe nõlvale juba 1930. aastatel. 1941. aastal valmis K30 trampliin. 1961. aastal ehitati vanema puidust suusahüppetorni asemele uus ja suurem. 1962. aastal ehitati HS60 suurusega suusahüppemägi ehk trampliin. Hüppemägede kompleksi rajati hiljem ka K25, K18 ja K10 trampliinid. Need võimaldasid ette valmistada eri vanuseklasside suusahüppajaid ja kahevõistlejaid. Lisaks praegusele K50 tornile on säilinud ka K25, K18 ja K10 hüppemäed.

Suusahüpperajatised üle vaadatud, suundusime Glehni parki.

Glehni loss

Palmimaja

Tähetorn

Nikolai von Glehni perekonna rahula

Glehni loss valmis 1886. aastal. Hoone ümber rajatud pargi eest hoolitses Nikolai von Glehn ise. Ta vedas parki mulda, istutas sinna mitut liiki puid ja põõsaid. Rajas alleed ja kõrvalteed ning pani nendes äärde kivid, mille siledaks tehtud küljele maalis manitsussõnu:

- Nopi lilli ja ka muud, aga ära murra puud!
- Kes murdis oksa siin, mine tea – oli see koer või tainapea!

Parki püstitati skulptuurid Kalevipoeg ja Krokodill aastal 1908. Tähetorn 1910. aastal, Palmimaja ehitati 1900-1910. 1918. aastal pärast Glehnide Eestist lahkumist rüüstati loss täielikult. 1960ndatel aastatel alustati hoone renoveerimist. Renoveeritud loss avati pidulikult 24. märtsil 1977. aastal TPI klubihoonena ja kuulub siiani Tallinna Tehnikaülikoolile. 1997. aastast on Glehni loss muinsuskaitse all. Pargis asuv Kalevipoja skulptuur taastati 1990. aastal, Tähetorn renoveeriti aastatel 2010-2011. 2006. aastal restaureeriti põhjalikult palmimaja. Palmimaja muudeti külastajatele ohutuks, kindlustati ribikaari, taastati varisenud osad ja täiendati käiguteid. Käesoleval ajal on palmimaja läbitav kahel tasandil ning ka seetpoolt vaadeldav.

Viimaseks peatuskohaks jäi Nikolai von Glehni perekonna rahula. Nikolai von Glehn rajas kalmistu 1896. aastal pärast oma abikaasa Carolina Henriette Marie von Glehni

surma. Hiljem maeti sinna ka tema poja Manfredi lapsed Barbara Maria ja Ulrich. Ka Glehn soovis leida seal oma viimase rahupaiga, aga elu viis ta Brasiiliasse, kus ta suri 1923. aastal. Kahjuks nõukogude ajal purustati rist ning kalmistu hävitati. 2005. aasta augustis puhastati tiigid, remonditi sillad ja rajati uued pargiteed aiandusarhidektide Ülle Grišakovi ja Triin Järve projekti kohaselt. 21. mail 2008. aastal avati taastatud marmorrist.

Ja algaski kojusõit. Ilmataat otsustas enne koju jõudmist meid paduvihmahooga korralikult värskendada, aga see tuju enam ei rikkunud. Kokku väntasime 41.5 kilomeetrit ja selleks kulus viis tundi. Olime natuke väsinud, aga rahulolevad õnnestunud matka üle.

Suur aitäh rajameister Markole ja kõigile suurtele ja väikestele rattamatkalistele, kes vapralt vastu pidasid.

Logopeed Aade Rosik

„Jorupill Jonn“ ja teised laulud.

Entel- Tenteli laulude põhjal valminud vahvad kunstitööd kaunistavad lasteaia koridori seinu alates 19. septembrist kui toimus traditsiooniline Harku valla lasteaedade laulupidu.

Mikide ja Tibude rühmaga alustasime juba kevadel. Lauludeks „Kaks kalameest“ ning „Kurg ja konn“ ja teostuseks segatehnika (õlipastell ja värviline tint).

Piilude kahvlimaalis tööd „Võilill“ paistavad näitusel kaugelt silma.

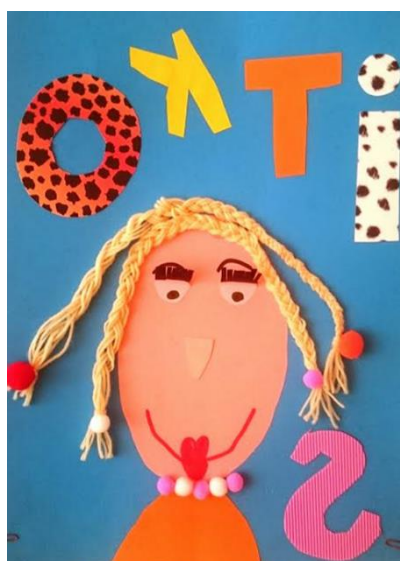

Ega Jorupill Jonngi alla anna. Kiisudel, Piiludel ja Mikidel oli neid lõbus joonistada ja maalida.

Naksid aga kujutasid laulvaid lapsi ja linde, sest laulu pealkiri „Väike muusik“. Tehnikaks akvarell koos rasvakriitidega.

Fa Studio esimesed tööd „Küll on tähed“ valmisid sobivaid pabereid valides, lõigates, punudes ja kleepides.

Lisaks Tibutare laste töödele võib näitusel näha ka Harku, Alasniidu ja Teelahkme laste toredaid kunstiteoseid. Suur tänu!

Tule ja vaata oktoobri kuu jooksul kui pole veel jõudnud.

Kunstiõpetaja Ave

HARKU VALLA LASTEAEDADE LAULUPIDU TIBUTARES

19. septembril kõlas Tibutare saalis taas laul ja pillimäng ning tantsusammude müdin. Neljandat aastat järjest toimus Harku valla lasteaedade laulupidu. Selle aasta laulupeo pealkirjaks sai „ENDEL-TENDEL TRIKA-TREI“.

Idee valida selline pealkiri tuli 70-te aastate algul tuntuks lastelauludest, mis tänase päevani on osa lastelaulude pärimusrepertuaarist. Juba kevadel sai Harku valla

lasteaedade muusika – ja kunstiõpetajate ainesektsiooni ümarlauas paika pandud peo toimumise kuupäev ja repertuaar. Ka lasteaedade kunstiõpetajad olid kaasatud peo organiseerimistöösse ning tänu nendele sai Tibutare lasteaeda üles pandud järjekordne uhke ja väarikas näitus. Eelmise aasta peost jäid kõrvu ja hinge helisema ühislaulud, seetõttu kõlasid ka sel aastal laulud ühendkooride, kuid ka tütarlaste - ja poistekoori esituses. Ütleb ju vanasõnagi: „ÜHTSUSES PEITUB JÕUD JA VÄGI!“ Muusikaõpetajatest koosnev saateansambel oli sel aastal veelgi rohkearvulisem ja kõlaliselt värvikam.

Maha sai peetud meeliülendav, südant soojendav ja meeldejääv pidu. Lasteaedade lipud ja loosungid lehvisid rongkäigus, mis eelnes laulupeole. Ilmataat jagas laulupidulisele hommikust saati vaid päikesepaistet.

Saalis oli elevust ja kädistamist palju, sest polnud me ju eelmise aasta sügisest kohtunud. Lapsi tervitasid saalis vanaema Mall ja vanaisa Mikk, kelle jutustus ukulele saatel pani kõik laulupiduliselt vaikselt kuulatama ja kaasa mõtlema.

Aitäh, armas logopeed Aade, et tulid vanaema rolis vanaisa osatäitjale toeks ja abiks. Millistest lasteaedadest meil sõbrad külas olid? Peole tulid Teelahkme lasteaed, Pangapealse lasteaed, Harku lasteaed, Alasniidu lasteaed ja pisut kaugemalt, Laulasmaa Kooli lasteaed. Kõikidel lastel olid laulud, tantsud ja pillilood kenasti selgeks õpitud tänu tublidele ja toimekatele muusikaõpetajatele. Vapralt, väarikalt ja imetusväärselt esinesid laulupeol ka meie oma maja nelja vanema rühma lapsed – Tibud, Mikid, Kröllid ja Naksid. Olite külalistele igati eeskujuks!

Kogu repertuaar, mis koosnes tuntud „Entel-tenteli“ aegsetest lastelauludest, aitas peo siduda tarkust, sõbralikkust, sallivust ja hoolivust väärtustavaks tervikuks. Lauludest tulid ettekandele laulupeo tunnuslauluks valitud „Väike muusik“, „Põdra maja“, „Jorupill Jonn“, „Küll on tähed“ ja „Kurg ja konn“ ühendkooride esituses, „Võilill“ tütarlastekoori esituses ning „Kaks kalameest“ poistekoori esituses. Koos sai tantsitud ja lauldud laulumängu „Kes aias?“. Iga rühm oli peole kaasa võtnud ka rütmipillid, millega mängides tegime tõelist pillimuusikat laulu „Seisata ja kuulata!“ saateks. Traditsioonilise lõpulauluna kõlas „Laul sai otsa“, mille sõnum kutsus meid taas järgmisel sügisel kokku saama. Kindlasti saame!

Eesti rahva laulupidudele kombekohaselt olid kõik pidulised rahvariietes – nii väikesed kui ka suured. Aitäh, armsad kolleegid Katrin Läll, Maris Kilusk, Hanna-Liisa

Schönberg, Sirli-Johanna Lump, Piret Arikainen, Küllike Pajula, Tiiu Mänd, Irena Bormann-Eskor, et tegite võimalikuks ja meeldejäävaks Tibutare laulupeo 2018. Sügav kummardus näitusele osalejatele – Ave Peebo, Karin Aidla, Kadri Roos, Mari Mesilane ning Gerda Ruberg, kelle juhendamisel valmisid lastel suurepärased joonistused. Aitäh kogu laulupeo tiimile, kes aitasid kaasa peo õnnestumisele! Oli tõesti tore, lustlik, lõbus pidu, mis on traditsiooniks saanud.

Kohtume järgmisel sügisel!

Tibutare muusikaõpetaja Birgit

Tarkusepäeva hommik Tibutare Lasteaias.

Ja kui poegi vanad linnud
lõunamaale viivad.
Meeles pea, et sulle ainult
tarkus annab tiivad!

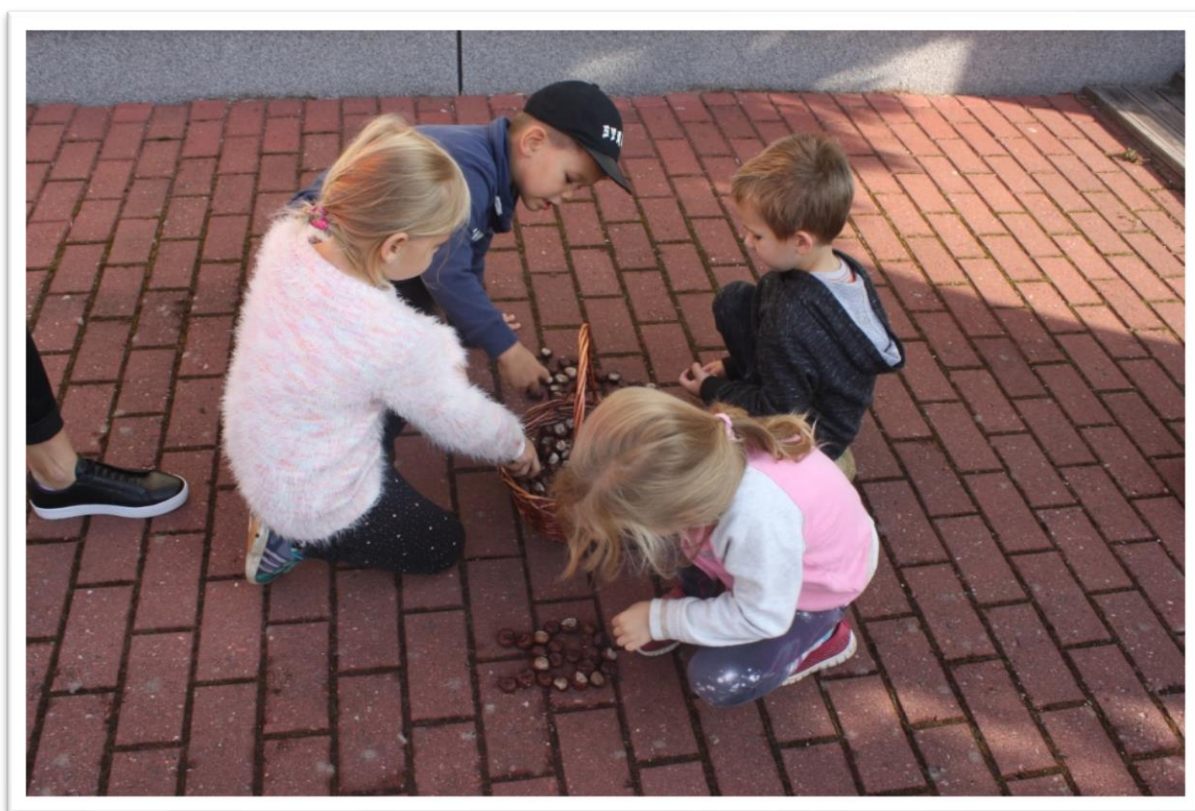
K. Merilaas

Tarkusepäeval tuli Tibutare lastele külla Mõmmi koos oma sõpradega. Koos saadi teada, kuidas loomad ja linnud valmistuvad sügiseks ning tõdeti, et tuleb jälle mängides õppima hakata. Lastele jagasid tarkust Orav, Siil, Kurg, Pöder, Karu ja Rebane.

Orav ootas lapsi lasteaia sissekäigu juures kaarte all. Saali aknalaual olid reas rühmade pildid, mis Mõmmi olevat saatnud. Iga rühm pidi oma logo ära tundma ja rühma nime ütleva. Orav tutvustas siis lastele oma sõpru piltide pealt, mille tagaküljel oli iga looma nime algustäht. Tähti tundsid lapsed hästi.

Kolme eri suurusega korvi oli orav korjanud käbisid, tammetõrusid ja kastanimune, millega sai laduda O, K, R, T, S, P tähte või nime orav. Väiksemad lapsed sorteerisid segi aetud varud jälle ämbritesse, millel vastav pilt peal. Lõpetuseks võtsid kõik kätest kinni, moodustasid ringi, mis meenutas orava röömuks O tähte ja orav juhatas lapsed siili juurde.

Siilitüdruk ootas kannatamatult lapsi külla, et saaks juba nendega koos mängida, sest „mäng on väikese inimese töö“ ja maailma parim tegevus. Selleks, et lapsed ikka kindlasti kohale jõuaksid, oli siilike maha asetanud palju värvilisi nooli, mis kõik juhatasid siilipesa juurde. Suur oli okaskera rööm, kui lapsed ta künkaotsast üles leidsid. Üheskoos mängiti jooksu - ja osavusmänge, otsiti endale kodupesa ning harjutati Siili sõbra Karu samme ning prooviti karu kallistust. Tore oli üheskoos mängida ja läbi mängu õppida.

Kure juures tuletasid lapsed meelde linde, kes koos kurega sügisel lõunamaale lendavad. Mõni rühm tahtis varesed ja tihased samuti talveks soojale maale saata, aga koos jõuti otsusele, et nemad saavad Eestimaa talvega hakkama, kui lapsed omalt poolt neid natuke söögiga aitavad. Harjutada tuli kureseisu ühel jalal ja osavuslendu läbi erineva suurusega rõngaste, mis olid riputatud seikluspargi laskumisrajale. Lennu harjutamiseks sobisid hästi värvilised frisbid ehk lendavad taldrikud. Tuli välja, et osavlendu polegi nii lihtne sooritada, aga harjutamine teeb meistriks ja parveslend frisbidega sai tuule tiibadesse.

Põder ootas lapsi mängumajakese juures pingil istudes. Lastega kohtumiseks võttis põder kaasa oma metsasõprade pildid ja lemmikmuusikapalad. Kõigepealt vaadati koos pilte, kes on need sõbrad, kes metsas sõbralikult ja vaikselt oma sügise alguse toimetusi teevad. Seejärel õpetas põder lastele mängu „Loomad metsas“, kus lapsed õppisid pildidel olevate loomade moodi liikuma. Keerulisemaks tegi mängu piltide kiire vahetumine ning reegel, et laps kasutab looma liikumise ja hääletsuse imiteerimiseks nii jalgu kui ka käsi ja isegi suud. Paljudel lastel olid alguses jalad-käed kõik risti-rästi

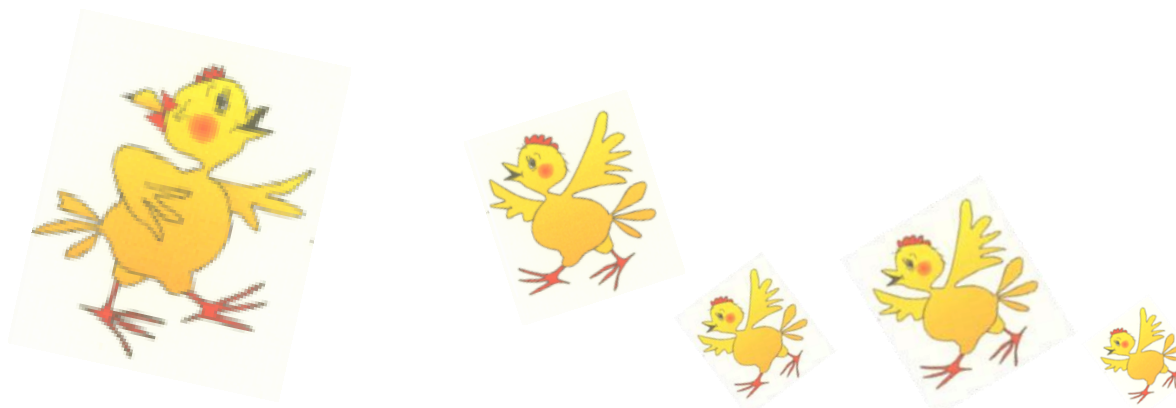
ja loomade häälistsused segamini, kuid nii nagu ütles kurgki: harjutamine teeb meistriks! Mängu lõpupoole lapsed juba nautisid tegevust mõnuga ja mängust sai tore ja nauditav teatrietendus.

Viimasena võtsid lapsed vastu karu Mõmmi oma Karuaabitsaga ja rebane Riina Mõmmi lauluga. Üllataval kombel oskasid päris paljud vanemate rühmade lapsed Mõmmi laulu kaasa laulda. Lapsed said teada, et rebane elab urus, kus on mitu väljapääsu põgenemiseks. Rebasekäikude tundmaõppimiseks pidid lapsed läbima kaks erineva pikkusega torutunnelit. Rebaseuru läbimine osutus nii menukaks, et seda korrati kohe mitu korda. Edasi läksid lapsed Mõmmile appi koobast ehitama, et karu saaks minna talveuinakut tegema. Selleks pidid lapsed „ämblikuvõrgu“ püramiidil ronima ja uurima karukoobast kõrgelt ülevalt kui ka altpoolt.

Tarkusepäev lõppes väikese üllatusega. Rebane Riina andis igale lapsele maiustamiseks suure ja maitsva eestimaise ploomi ning kingituseks seebimullitaja.

Soovime kõigile põneva ja tegusa õppeaasta algust!

Mõmmi ja sõprade nimel,
liikumisõpetaja Anna Sõörd

KRÖLLIDE TEGEMISED

Kröllid käisid otsimas ja tervitamas kuldset sügist Tabasalu Looduspargis

... ja mererannas!

TIBUDE TEGEMISED

Tarkusepäeva tähistamine 31. augustil:

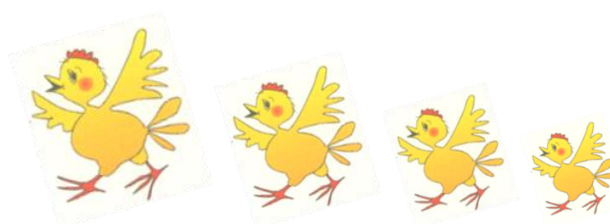

19. septembril toimus Harku valla laulupidu!

Tibud rongkäigus...

... ja
esinemas!

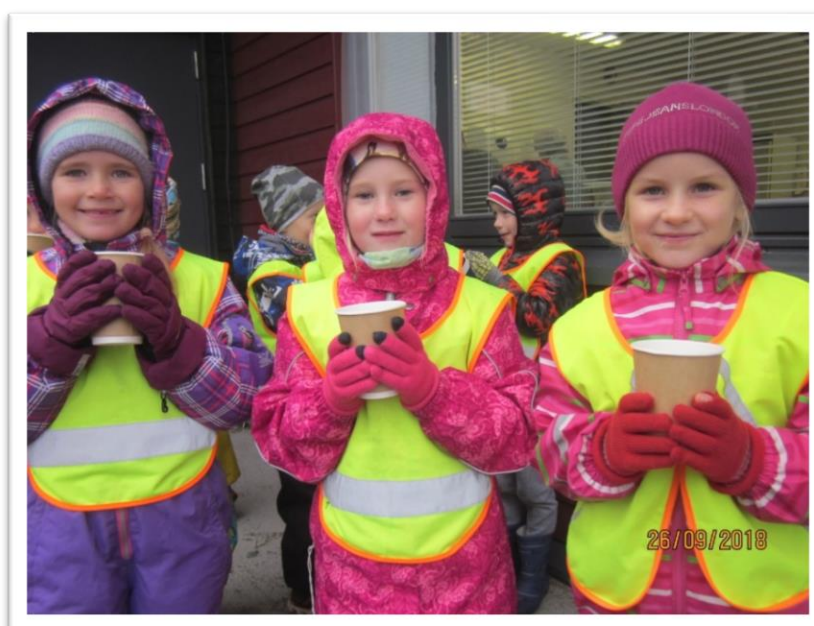
26. septembril osalesid Tibude rühma lapsed Alasniidu Lasteaia korraldatud õueseiklusel. Tegime reisi ümber Eesti: „Harjumaal“ toimus põnev pallivõistlus,

„Virumaal“ oli vaja prügi sorteerida, „Võrumaal“ tantsiti, „Pärnumaal“ valmis looduslikest materjalidest kunsteos, „Saaremaal“ tuli merest kalamarjad kokku korjata ning „Hiiumaal“ toimus spagettide lennutamise võistlus, mis laste meelest kõige vahvam oli.

Lõpetuseks pakuti
sooja ja maitsvat
teed ning kingiti
suvesuusad.
Aitäh korraldajatele!

...ongi Eestil
ring peal,
klepsud
käes,
nii kahju, et
juba läbi!

27. septembril toimus mihkclipäeva Tibutare uute laste loendus: igal suurel tibul on nüüd väike sõber!

Tore oli koos lustida!

Kingituseks tegid tibusid oma väikestele sõpradele enda pununud kaelaehed.

MUUMIDE TEGEMISED

MUUMIDE AVATUD USTE PÄEV VABAÕHU LIIVAKÖÖGIS

Kes meist ei mäletaks ammuseid aegu lapsepõlvest, kui sai hommikust õhtuni õues möllatud nii liiva, kui poriga. Tehtud huvitava kujuga kooke ning küpsetatud päikese liivasepikut ja porileiba. See meeldis meile lastele nii väga ning pakkus nii tegemisirõõmu ja kuhjaga värvikaid emotsioone. Ja nii see on ka siin ja praegu. On lapsi, kellel väga meeldib liivakastis mängida ning on ka selliseid, kellel meeldib kogu protsessi kõrvaltvaataja pilguga jälgida, et ennast toimuvaga kurssi viia.

Me ju kõik olemegi erinevad. Ühel toredal ja soojal suvehommikul otsustasime väikeste teotahteliste muumikatega avada kõikidele hakkajatele oma väliköögi ukseid ja kutsuda liivasepikut ja ürdileiba meisterdama. Mõeldud- tehtud. Korjasime kokku kõik pannid ja vormid ning algas suur tainasegamise maraton. Taignasegu lastele meeldis, sest sai ju vee ja liivaseguga mökerdada ja keegi kusjuures üldse ei rielnud. Lubati teha nii nagu parasjagu meeldis. Mida kõike sinna segati- liiva, vett, männikooremultsi, lilli, taimi ja liivast sõelutud kiviroosinaid. Valmis tainast vormisid lapsed erineva kujuga pätsikesi ning kaunistasid neid kõige käepärasega. Küpsetati päikeseahjus. Kui leivad ja sepikud valmis avasime oma liivaköögi kõikidele huvilistele nii imetlemiseks, kui ka mängumaitsemiseks.

Mida me sellega õppisime? Õppisime seda, et koos toimetada on ülimõnus. Kogesime suurt rõõmu ja õhinapõhist avastust sellest, et läbi mängu saame õppida ja avastada uusi asju. Läbi isetegemise ja katsetamise oleme jälle natukene targemad. Meile meeldis see ja kui sina väike Tibutarelane tahaksid ka midagi sellist kogeda siis siin on sulle kaks toredat liivaköögis valmistavat retsepti. Käed külge ja katsetama!

Head katsetamist!

Muumimamma Helin

Ürtidega liivasepik

½ lasteämbri täis vett

1-2 väikest küvlitäit liiva

1 väike kühvlitäis õuealalt

korjatud ürte (raudrohtu, teelehti, võilillelehti)

1 küvlitäis kuuseokka puru.

Männikoorejahust leib

½ väikest ämbrit vett, samapalju liiva

2 küvlitäit purustatud

männikooremulksi

2 kühvlitäit sõelatud liivarosinaid

Näpuotsaga head tuju ja sooja

südant. Kõik kokku segada üheks

taignaks. Küpsetada päikese

käes, kaunistada männikoore

väikeste laastudega.

Valmistamine: rebida käte vahel ürdid väikesteks tükkideks. Segada liiv ja vesi omavahel, lisada ürdid, segada uuesti, maitsestada hea tuju ja hella käega, vormida pätsikesed ning asetada plaadile. Küpsetada päikese käes (päikeseahjus). Kaunistada liivarosinatega.

Head isu!

Muumid alustasid septembris uue projektiga: „Pokudega sügisesse“. Nüüd käime igal nädalal vähemalt korra metsas Pokusid külastamas, nende tervist kontrollimas, neid kammimas ja niisama jutustamas.

Septembris oli põnevaid tegevusi veelgi:

Tibutare uute laste loendusel

Muumid teatris

Pokumetsas sõpradel külas

Maitseme „tervist“

NAKSIDE TEGEMISED

Selle õppeaasta esimese teatrielamuse pakkus Onu Ervini Lasteteater etendusega „Marta ja karu“. Etendus oli õpetlik, lõbus, inspireeriv ja kaasav. Selle tõestuseks oli ka laste suur tähelepanu toimuval. Etendus rääkis pisikesest ulakast tüdrukust nimega Marta, kes ei teadnud sõprusest eriti midagi. Ta sattus tihti pahandustesse ning kiusas teisi. Karu oli aga see eest lahe ja tark ning õpetas lõpuks koos Hunt Uudu ja Jänes Jutaga Martale, mida tähendab sõprus.

Harku valla lasteaedade laulupidu ja kunstinäitus pakkus naksidele palju üllatusi. Hommik algas suure rongkäiguga Tabasalus, millest võtsid osa kõik laulupeolised. Paljudel lastel olid lipud kaasas ning lauldi kogu tee. Laulupidu ise toimus Tibutare lasteaia saalis. Lauldi varem selgeks õpitud laule ning mängiti erinevaid pille. Lasteaia koridoris oli üles pandud kunstinäitus erinevate Harku valla lasteaedade kasvandike töödest. Emotsioone kogunes päeva vältel palju, sest see päev erines kõigist teistest.

Naksid käsid ka metsas sügist otsimas. Tänavune sügis on imeilusas värvilises kleidis ning pakkus kõigile meeltele naudingut. Lapsed korjasid kõikvõimalikke looduse ande, millest valmistada mihklipäeva näituse jaoks kompositsioone.

Mihklipäeva kompositsioonide näitusele tegid kõik lapsed koos vanematega imetoredad tööd. Lapsed rääkisid õhinal, kuidas need valmisid ja kuidas materjale korjati ning kombineeriti põnevaks kompositsiooniks. Näitust vaadates saadi vastastikku uusi ideid, mida lubati kodus järgi proovida.

Naksid osalesid KIK'i programmi raames „õuesõppetunnis“, kus oli omavahel seotud loodus, kohalik kultuuripärand ja erinevad õppeained. Matka käigus Vääna rabasse kogesid lapsed erinevate meeltega selle kohta teadmisi. Päev enne rabamatka oli sügiseselt sajune ning tuuline. Tekkis küsimus, kas üldse saame osaleda matkal, kuna oli üsna tormine. Aga õigel päeval paistis päike, tuul oli küll tugev, aga see metsas meid ei häirinud. Lapsed said juurde palju teadmisi ja ka elamusi. Kaasa võetud suurednusklaasidega uuriti kõike - puid, väiksemaid taimi, sammalt, seeni ja marju. Saadi teada, et sammal imab endasse vett nagu käsn ning kasvab ainult 1 mm aastas. Sellepärast ongi rabas kidurad puud ja väikeste lehtedega marjapõõsad. Rabas saadi ka vitamiine, sest söödi mustikaid, pohli ja jõhvikaid. Saime ka teada, et turvast kasutatakse tänapäeval ainult lille-mullaks. Rabas võib kohata Eesti metsades elavaid loomi nagu põder, rebane, metssiga ja karu. Matka lõpus mängisime mängu. Lastele väljasõit väga meeldis.

Nakside õpetajad.

ÕNNITLEME SEPTEMBRIKUU SÜNNIPÄEVALAPSI!

10. september - **JOY MARTINSON**

25. september - **ANGELA KIILMAA**

Lehte toimetas: Virge Kaljura

KOHTUMISENI!